

Т. В. КРАСЮК,
кандидат юридичних наук, асистент кафедри
трудового права Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ВИКОРИСТАННЯ РОБОЧОГО ЧАСУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИМИ ПРАЦІВНИКАМИ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ТА ЙОГО НОРМУВАННЯ У КОНТЕКСТІ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ВИЩУ ОСВІТУ»

У статті проаналізовано особливості використання робочого часу науково-педагогічними працівниками вищих навчальних закладів. Сформульовано пропозиції та рекомендації щодо нормування і обліку робочого часу, що застосовується до зазначеної категорії працівників у світлі нових положень Закону України «Про вищу освіту».

Ключові слова: режим робочого часу, облік робочого часу, нормування праці, науково-педагогічні працівники, вищі навчальні заклади.

Постановка проблеми. Впровадження Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи у вищій школі України передбачає збільшення самостійної роботи студента та зменшення аудиторного навантаження науково-педагогічних працівників. Специфіка науково-педагогічної праці, що полягає в необхідності виконання різних за змістом і напрямками видів робіт і забезпечується значним інтелектуальним та розумовим напруженням, витрачанням творчої енергії, зумовлює проблему ефективного використання робочого часу та фактичного обліку в годинах усіх видів роботи, не порушуючи при цьому законодавства про працю. Робочий час зазначеної категорії працівників має свої особливості, що зумовлено його тривалістю, розподілом і використанням.

Метою статті є проаналізувати нові положення Закону України «Про вищу освіту» та розробити пропозиції, які спрямовані на вдосконалення освітнього законодавства.

Аналіз останніх досліджень. Теоретичну базу дослідження, на яку спирався автор, обґрунтовуючи зроблені висновки, склали праці таких учених, як Л. Я. Гінцбург, Г. С. Гончарова, Н. М. Хуторян, С. В. Лисенко та ін.

Виклад основного матеріалу. У ст. 53 Закону України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 р. № 1556-VII надано визначення поняття «науково-педагогічний працівник» [1]. У ній зазначено, що це особи, які за основним місцем роботи у вищих навчальних закладах провадять навчальну, методичну, наукову (науково-технічну, мистецьку) та організа-

ційну діяльність. Таким чином, як випливає з офіційного визначення, трудова діяльність цієї категорії працівників має складатися з чотирьох її видів: навчальної (освітньої), методичної, наукової (науково-технічної або мистецької) та організаційної.

З питанням робочого дня і робочого часу пов'язана своєрідність правового становища науково-педагогічних працівників та в цілому специфіка їх трудової функції, що зумовлює особливості правового регулювання трудової діяльності вказаної категорії працівників порівняно з іншими категоріями працівників. Загальне поняття робочого часу, упродовж якого працівник виконує певні обов'язки протягом свого робочого дня, не відповідає визначенню робочого часу науково-педагогічного працівника через його специфіку, яка полягає в тому, що частина робочого часу протягом робочого дня пов'язана з виконанням роботи за межами робочого місця викладача. У зв'язку із цим неможливо застосовувати щоденний облік робочого часу, оскільки тривалість робочого дня у зазначеній категорії працівників може бути різною, так само, як і кількість відпрацьованих годин кожний день протягом тижня [2, с. 168].

Зміст і характер конкретного використання робочого часу працівників, зокрема науково-педагогічних, безпосередньо визначається нормативно-правовою базою.

Так, ст. 45 Конституції України передбачає, що працівникові гарантується встановлена законом максимальна тривалість робочого часу.

У ст. 56 Закону України «Про вищу освіту» чітко визначено, що робочий час науково-педагогічних

працівників становить 36 годин на тиждень (скорочена тривалість робочого часу) і включає виконання ними навчальної, методичної, наукової, організаційної роботи та інших трудових обов'язків, тобто в законодавстві конкретно встановлено скорочену тривалість робочого часу для цих працівників.

У цій статті також вказується, що максимальне навчальне навантаження на одну ставку науково-педагогічного працівника не може перевищувати 600 годин на навчальний рік. Однак це положення видається дискусійним. Зменшення максимального навчального навантаження з 900 годин до 600 годин відбувається не за рахунок розширення штату викладачів, а через скорочення годин на лекції, практичні та семінарські заняття і виведення окремих тем на самостійне вивчення. Внаслідок цього виникає питання про якість освіти та засвоєння матеріалу студентами.

Тривалість робочого часу науково-педагогічних працівників більш конкретно було визначено у Положенні про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах (далі – Положення), затвердженому наказом Міністерства освіти України від 2 червня 1993 р., яке на сьогодні втратило чинність. Нове Положення наразі не затверджено, але Міністерство освіти і науки України у своєму листі від 13 березня 2015 р. № 1/9-126 надало роз'яснення і рекомендації щодо реалізації наказу Міністерства освіти і науки від 26 січня 2015 р. № 47 «Про особливості формування навчальних планів на 2015/2016 навчальний рік» та окремих норм Закону України «Про вищу освіту» [3]. У цьому листі рекомендовано до початку планування освітнього процесу на 2015/2016 навчальний рік вищим навчальним закладам розробити, затвердити і оприлюднити власне Положення про організацію освітнього процесу. Проаналізувавши декілька таких Положень провідних українських вузів, можна зробити висновок, що в розділах, присвячених робочому часу науково-педагогічних працівників, зафіксована тривалість робочого часу викладача з повним виконанням обов'язків становить 1548 годин на навчальний рік при середній тижневій тривалості 36 годин. Графік робочого часу науково-педагогічного працівника визначається розкладом аудиторних занять і консультацій, розкладом або графіком контрольних заходів та іншими видами робіт, передбаченими індивідуальним планом роботи на навчальний рік. Час виконання робіт, не передбачених розкладом або графіком контрольних заходів, визначається у порядку, встановленому вищим навчальним закладом, з урахуванням особливостей спеціальності та форм навчання.

Науково-педагогічний працівник зобов'язаний суворо дотримуватися встановленого йому графіка робочого часу, розкладу занять, який має точно відповідати обсягу і видам навчального навантаження, оскільки з моменту його затвердження він закріплює для кожного науково-педагогічного працівника розпорядок робочого дня. Внаслідок неякісного розкладу науково-педагогічним працівникам доводиться витрачати весь свій робочий час на аудиторні заняття, а професійному удосконаленню та науковій творчості присвячувати години особистого часу. Тому розклад занять повинен бути складений таким чином, щоб робочий день не перевищував шести годин. На наш погляд, щоденна навчальна робота науково-педагогічного працівника (лекції, практичні або семінарські заняття) через її емоційне й розумове напруження не повинна перевищувати чотирьох годин, інакше знижується якість викладання.

При визначенні індивідуальних планів роботи науково-педагогічних працівників завідувач кафедри повинен враховувати особливості кожного виду роботи і забезпечувати оптимальне використання творчого потенціалу кожного науково-педагогічного працівника. Наприклад, якщо викладач готує матеріали для читання лекції з нової дисципліни або виконує значний обсяг наукової роботи, то йому доцільно зменшити обсяг навчального навантаження.

У зв'язку із тим, що рівень мінімального навантаження науково-педагогічних працівників у законі не визначено, розглянемо, як це питання вирішено на локальному рівні. Наприклад, у Тимчасовому положенні про організацію освітнього процесу НТУУ «КПІ» визначено, що мінімальний обов'язковий обсяг навчального навантаження науково-педагогічних працівників, які працюють на повну ставку, становить: асистент, викладач – 550 годин; старший викладач – 500 годин; доцент, кандидат наук – 450 годин; професор, доктор наук – 400 годин. Мінімальний обов'язковий обсяг навчального навантаження завідувача кафедри, професора (доцента) складає 350 (400) годин. Аналізуючи це положення, можна погодитися з тим, що в період відряджень, хвороби, перебування на підвищенні кваліфікації тощо науково-педагогічний працівник звільняється від виконання всіх видів робіт, передбачених індивідуальним робочим планом. Встановлене йому на цей період навчальне навантаження виконується іншими науково-педагогічними працівниками кафедри в межах 36-годинного робочого тижня та максимального навчального навантаження за рахунок зменшення їм обсягу методичної, наукової та організаційної роботи або шляхом залучення у визначеному порядку

науково-педагогічних працівників з погодинною оплатою праці. Після виходу науково-педагогічного працівника на роботу на період, що залишився до завершення навчального року, йому визначається відповідне навчальне навантаження та обсяг методичної, наукової й організаційної роботи в межах 36-годинного робочого тижня [4].

У ст. 56 Закону України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 р. № 1556-VII закріплено, що норми часу навчальної роботи у вищих навчальних закладах державної та комунальної форми власності (крім вищих навчальних закладів, що мають статус національного або дослідницького) визначаються центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки за погодженням із заінтересованими державними органами. Це дозволяє національним вищим навчальним закладам самостійно встановлювати норми часу навчальної роботи, залишаючи за МОН лише визначення рекомендованого переліку видів робіт. Таким чином, національні університети можуть скористатись своєю автономією і затвердити власні норми часу для відповідного виду роботи.

На централізованому рівні це питання вирішено у наказі Міністерства освіти і науки України від 7 серпня 2002 р. № 450 «Про затвердження норм часу для планування і обліку навчальної роботи та переліків основних видів методичної, наукової й організаційної роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів», в якому визначені норми часу для планування й обліку навчальної роботи науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів» [5]. Також у цьому документі міститься тільки рекомендований перелік видів навчальної, методичної, наукової та організаційної роботи для науково-педагогічних працівників, але не вказано норми часу для планування і обліку зазначених видів роботи. Таким чином, із усіх видів роботи, яку виконують науково-педагогічні працівники, нормується тільки навчальна робота, яка пов'язана, як правило, із аудиторним навантаженням.

З цього приводу у згаданому вище листі Міністерства освіти і науки України від 13 березня 2015 р. № 1/9-126 звернено увагу керівників вищих навчальних закладів на необхідність дотримання вимог наказу Міністерства освіти і науки України від 7 серпня 2002 р. № 450 «Про затвердження норм часу для планування і обліку навчальної роботи та переліків основних видів методичної, наукової й організаційної роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів». До

навчального навантаження викладачів, згідно з Законом України «Про вищу освіту», крім навчальних занять зараховуються керівництво курсовими й кваліфікаційними роботами, практиками, керівництво аспірантами, передекзаменаційні консультації, проведення вступного і підсумкового контролю у всіх формах, інша робота науково-педагогічних працівників спрямована на забезпечення освітнього процесу згідно з діючими навчальними планами і програмами. Уявляється неможливим допустити, щоб навчальне навантаження складалося виключно із аудиторних занять. Також у ст. 56 зазначеного Закону України «Про вищу освіту» вказано, що норми часу методичної, наукової, організаційної роботи повинні визначатися вищим навчальним закладом. Це означає, що наукова, організаційна і методична робота повинна розраховуватися в годинах, виходячи із специфіки і профілю вузу. Якщо звернутися до практики, то не кожний ВНЗ розробив такі норми. Отже, використовуючи досвід провідних вишів України та матеріали опитування досвідчених фахівців, які безпосередньо зайняті у навчальному і науковому процесі, пропонуємо закріпити орієнтовані погодинні нормативи у сфері методичної роботи згідно з Переліком основних видів методичної роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України № 450 від 7 серпня 2002 р., а саме: підготовка конспектів лекцій, методичних матеріалів до семінарських, практичних, лабораторних занять, курсового та дипломного проектування, практик і самостійної роботи студентів – до 40–50 годин за один друк. арк., підготовка підручників, навчальних посібників, словників та довідників – до 60 годин за один друк. арк.; розробка навчальних планів, навчальних програм, робочих навчальних планів, робочих навчальних програм – до 25 годин за один друк. арк.; розробка і підготовка нових лабораторних робіт – до 25 годин за один друк. арк.; складання екзаменаційних білетів, завдань для проведення підсумкового контролю, завдань для проведення текстового контролю – до 10–15 годин за один друк. арк. Що стосується таких видів методичної роботи науково-педагогічних кадрів, як підготовка комп'ютерного програмного забезпечення навчальних дисциплін, розробка і впровадження наочних навчальних посібників (схем, діаграм, стендів, слайдів), розробка і впровадження нових форм, методів і технологій навчання, вивчення і впровадження передового досвіду організації навчального процесу, підготовка концертних програм та персональних художніх виставок, то

нормування часу, який потрібен для їх здійснення, внаслідок неможливості виміру цієї роботи у друкованих аркушах може носити лише орієнтовний характер. Нормування наукової роботи може бути таким: підготовка тексту доповіді та виступ на міжнародних науково-практичних конференціях, семінарах – до 40 годин; підготовка тексту наукового повідомлення та виступ на міжнародних науково-практичних конференціях, семінарах – до 20 годин; підготовка тексту доповіді та виступ на всеукраїнських або регіональних науково-практичних конференціях, семінарах, а також на міжвузівських конференціях, семінарах – до 30 годин; підготовка індивідуальних або колективних монографій, підручників, навчальних посібників, коментарів, словників, довідників тощо – до 60 годин за один друк. арк.; підготовка наукових статей до журналів, реферативних та інших видань – до 60 годин за один друк. арк.; наукове рецензування монографій, підручників, навчальних посібників, словників, довідників, коментарів, дисертацій, авторефератів, наукових статей, наукових проектів, тематичних планів тощо – 5–10 годин за один друк. арк.; доопрацювання для перевидання монографій, підручників, навчальних посібників, коментарів, словників, довідників – до 50 годин за один друк. арк.; керівництво науковою роботою студентів з підготовки наукових статей, заявок на видачу охоронних документів, робіт на конкурс, доповідей на конференцію – до 10 годин за один друк. арк.

Організаційна робота науково-педагогічних працівників за своїми видами є дуже різноманітною. Наприклад, участь у засіданнях спеціалізованих, науково-методичних і науково-технічних рад і комісій вищого навчального закладу та його структурних підрозділів, виконання обов'язків заступника декана факультету, участь у виховній роботі студентського колективу тощо. Проте, як доводить практика, займаються нею не всі науково-педагогічні працівники. Тому вважаємо за доцільне зараховувати види організаційної роботи до навчального навантаження, виходячи із фактичних затрат робочого часу, тобто у Переліку слід зробити щодо цього посилання.

Необхідно звернути увагу на те, що у Переліку не передбачається окремого часу для участі науково-педагогічних кадрів у засіданні кафедр. Загальновідомо, що це достатньо важливий вид організаційної роботи, який, на наш погляд, має бути передбачений у цьому документі. Якщо виходити з того, що ці засідання проводяться приблизно два рази на місяць, а їх тривалість складає близько двох годин, то про-

тягом десяти місяців навчального року ці затрати часу доцільно планувати в межах 20–40 годин. Установлення такого нормативу не тільки забезпечує реальний облік службової діяльності викладачів, а й створює умови для більш якісного проведення засідань, продуктивного використання цього часу [6, с. 446].

До роботи організаційного характеру також відноситься виховна робота куратора-наставника, закріпленого за навчальною групою; керівництво студентським науковим гуртком, проблемною групою; участь у підготовці та проведенні студентських і учнівських конференцій тощо. Нормування багатьох з цих видів робіт має певні труднощі, оскільки їм здебільшого притаманний індивідуальний характер. Разом із тим вивчення думок з цього приводу досвідчених фахівців у сфері науково-педагогічної діяльності дозволило нам їх узагальнити й визначити орієнтовні нормативи щодо основних видів організаційної роботи, зазначених у Переліку. Отже, пропонуємо закріпити у Переліку таке нормування: організація та проведення загальнодержавних наукових конференцій, симпозіумів, семінарів – від 20 до 30 годин; робота з видання наукових і науково-методичних збірників – до 50 годин; виконання обов'язків заступника декана факультету (заступника директора інституту), завідувача відділення на громадських засадах – до 300 годин; участь у виховній роботі студентського колективу, виконання обов'язків куратора (наставника) академічної групи – до 10 годин; керівництво студентським науковим гуртком, проблемною групою – до 10 годин; участь у профорієнтаційній роботі та довузівській підготовці молоді – до 10 годин; участь у підготовці та проведенні студентських і учнівських олімпіад – від 10 до 20 годин.

Такі загальні положення про нормування праці науково-педагогічних працівників створять підґрунтя для чіткого нормування та сприятимуть раціональному індивідуальному плануванню своєї роботи кожним викладачем.

Слід зазначити, що в ст. 56 Закону України «Про вищу освіту» згадується про науково-технічну і мистецьку діяльність, але чинний наказ МОН України в переліку цих видів роботи не містить.

Таким чином, в умовах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи, враховуючи особливості праці науково-педагогічних працівників, виникла нагальна потреба у перегляді та затвердженні нових конкретизованих нормативів їхнього робочого часу. Для раціонального використання робочого часу науково-педагогічних працівників Міністерству

освіти і науки України необхідно: 1) переглянути і доповнити перелік основних видів роботи науково-педагогічних працівників та привести їх у відповідність до нових положень Закону України «Про вищу освіту»; 2) зобов'язати вищі навчальні заклади розробити й затвердити норми часу для методичної, наукової (науково-технічної, мистецької) та організаційної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 // Відом. Верхов. Ради України. – 2014. – № 37–38. – Ст. 2004.
2. Порядок встановлення та облік режиму робочого часу науково-педагогічних працівників ВНЗ // Електронне наукове фахове видання «Порівняльно-аналітичне право». – Ужгород : Ужгород. нац. ун-т. – 2014. – № 5. – С. 167–171.
3. Щодо особливостей організації освітнього процесу та формування навчальних планів у 2015/2016 навчальному році [Електронний ресурс] : лист М-ва освіти і науки України від 13.03.2015 № 1/9-126. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/46385/.
4. Тимчасове положення про організацію освітнього процесу в НТУУ «КПІ» / уклад. В. П. Головенкін, С. В. Мельниченко ; за заг. ред. Ю. І. Якименка. – К. : НТУУ «КПІ», 2015. – 102 с.
5. Про затвердження норм часу для планування і обліку навчальної роботи та переліків основних видів методичної, наукової й організаційної роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів : наказ М-ва освіти і науки України № 450 від 07.08.2002 // Офіц. вісн. України. – 2002. – № 35. – Ст. 1665.
6. Лисенко С. В. Нормування праці науково-педагогічних працівників у вищих навчальних закладах МВС України / С. В. Лисенко // Проблеми пенітенціар. теорії і практики : щоріч. бюл. Київ. ін-ту внутр. справ. – К., 2003. – Вип. 8. – С. 440–446.

REFERENCES

1. Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 [On higher education: Law of Ukraine of 01. 07. 2014] *Vidom. Verkhov. Rady Ukrainy – Data of Supreme Council of Ukraine*, 2014, № 37– 38, St. 2004.
2. Poriadok vstanovlennia ta oblik rezhymu robochoho chasu naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv VNZ [The procedure for establishing and accounting of working hours of the teaching staff of the university]. *Elektronne naukove fakhove vydannia «Porivnialno-analitychne pravo»* – Electronic scientific specialized edition of «comparative law», 2014, 5, 167-171.
3. Shchodo osoblyvostei orhanizatsii osvitnoho protsesu ta formuvannia navchalnykh planiv u 2015/2016 navchalnomu rotsi : lyst M-va osvity i nauky Ukrainy vid 13.03.2015 № 1/9-126 [Regarding peculiarities of organization of educational process and formation of curricula in the 2015/2016 academic year : a letter of the Ministry of education and science of Ukraine from 13.03.2015, № 1/9-126]. *osvita.ua* Retrieved from: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/46385/
4. Holovenkin V. P., Melnychenko S. V (2015) *Tymchasove polozhennia pro orhanizatsiiu osvitnoho protsesu v NTUU «KPI» [Temporary regulations on the organization of the educational process in NTUU «KPI»]*. Yakymenka Yu. I. (Ed.). Kyiv.: NTUU «KPI»
5. Pro zatverdzhennia norm chasu dlia planuvannia i obliku navchalnoi roboty ta perelikiv osnovnykh vydiv metodychnoi, naukovoї y orhanizatsiinoї roboty pedahohichnykh i naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv vyshchykh navchalnykh zakladiv: nakaz M-va osvity i nauky Ukrainy № 450 vid 07.08.2002 [About approval of rules of time for planning and accounting of training and lists the main types of methodological, scientific and organizational work of pedagogical and scientific-pedagogical workers of higher educational institutions: the order of the Ministry of education and science of Ukraine No. 450 dated 07.08.2002]. *Ofits. visn. Ukrainy. – Official Herald of Ukraine*, 2002, № 35, St. 1665.
6. Lysenko S. V. (2003) Normuvannia pratsi naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv u vyshchykh navchalnykh zakladakh MVS Ukrainy [The Standardization work of scientific-pedagogical staff in higher educational institutions of the MIA of Ukraine]. *Problemy penitentsiar. teorii i praktyky : shchorich. biul. Kyiv. in-tu vnutr. Sprav – Problems pentance. theory and practice : shorts. bull. Kiev. in the EXT. Affairs*, 8, 440–446.

Т. В. КРАСЮК

кандидат юридических наук, ассистент кафедры трудового права
Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

**ИСПОЛЬЗОВАНИЕ РАБОЧЕГО ВРЕМЕНИ
НАУЧНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИМИ РАБОТНИКАМИ
ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ И ЕГО НОРМИРОВАНИЕ
В КОНТЕКСТЕ ЗАКОНА УКРАИНЫ «О ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ»**

В статье проанализированы особенности использования рабочего времени научно-педагогическими работниками высших учебных заведений. Сформулированы предложения и рекомендации по нормированию и учету рабочего времени в свете новых положений Закона Украины «О высшем образовании».

Ключевые слова: режим рабочего времени, учет рабочего времени, нормирование труда, научно-педагогические работники, высшие учебные заведения.

T. V. KRASIUK

Candidate of Legal Science, Assistant of Labor Law Department
of the Yaroslav Mudryi National Law University

**USING OF LABOR HOURS BY ACADEMIC STAFF
OF HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS AND ITS NORMING
IN THE CONTEXT OF LAW OF UKRAINE «ON HIGHER EDUCATION»**

Problem setting. The introduction of the European credit transfer-accumulative system in higher education in Ukraine involves the increase of independent work of students and decrease of teaching load of academic staff. The specificity of scientific and pedagogical (academic) work is the need to perform different by its content and direction types of work carried out through the significant intellectual and mental stress, with using the creative energy. All this leads to the problem of effective using of labor hours and the actual accounting of all types of work, without the violation of the labor legislation. Labor hours of such category of employees have its own characteristics that caused by its duration, distribution and using.

Target of research. The aim of the article is to analyze the new provisions of the Law of Ukraine «On Higher Education» and the development of proposals aimed at the improving of the educational legislation.

Analysis of recent research and publications. The theoretical basis of the conclusions of the research is the works of such scholars as L. J. Ginzburg, G. S. Goncharova, N. N. Khutoryan, S. V. Lysenko and others.

Article's main body. The legal status of academic staff and the specificity of their employment functions related to the issues of work day and labor hours. This causes the peculiarities of the legal regulation of labor of this category of employees compared with other employees. The general concept of labor hours allotted to the employee for the fulfillment of their duties during the working day does not meet the definition of labor hours of academic staff in relation to its specific nature. It means that the part of the labor hours during the working day is associated with the fulfillment of the work outside of the workplace. Therefore, it is impossible to apply the daily recording of labor hours, due to the fact that the duration of work day of specified category of the employees may be different, just as the number of worked hours for each day for a week.

Conclusions and prospects for the development. In the terms of European credit transfer-accumulative system, given the characteristics of the academic staff, there is a need to review and approval of the new regulations of their working hours. For the rational use of labor hours of the academic staff the Ministry of Education and Science of Ukraine should: 1) review and supplement the list of the main types of academic staff employees and bring them into line with the new provisions of the Law of Ukraine «On Higher Education»; 2) require higher educational establishments to develop and approve the regulations of labor hours for methodical, scientific, (scientific, technical, artistic) and organizational activities.

Key words: working time pattern, recording of labor hours, labor norming, academic staff, higher educational establishment.